

KATSAUS MAAHANMUUTTOASIOIHIN JA TILASTOIHIN HELSINGISSÄ

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 10.12.2018

Kaupunginkanslia, Elinkeino-osasto,
Maahanmuutto- ja työllisyysasiat 2018

Katsaus Helsingin maahanmuuttoasioihin vuonna 2018

1 Ulkomaalaistaustaisten määrän kehitys Helsingissä

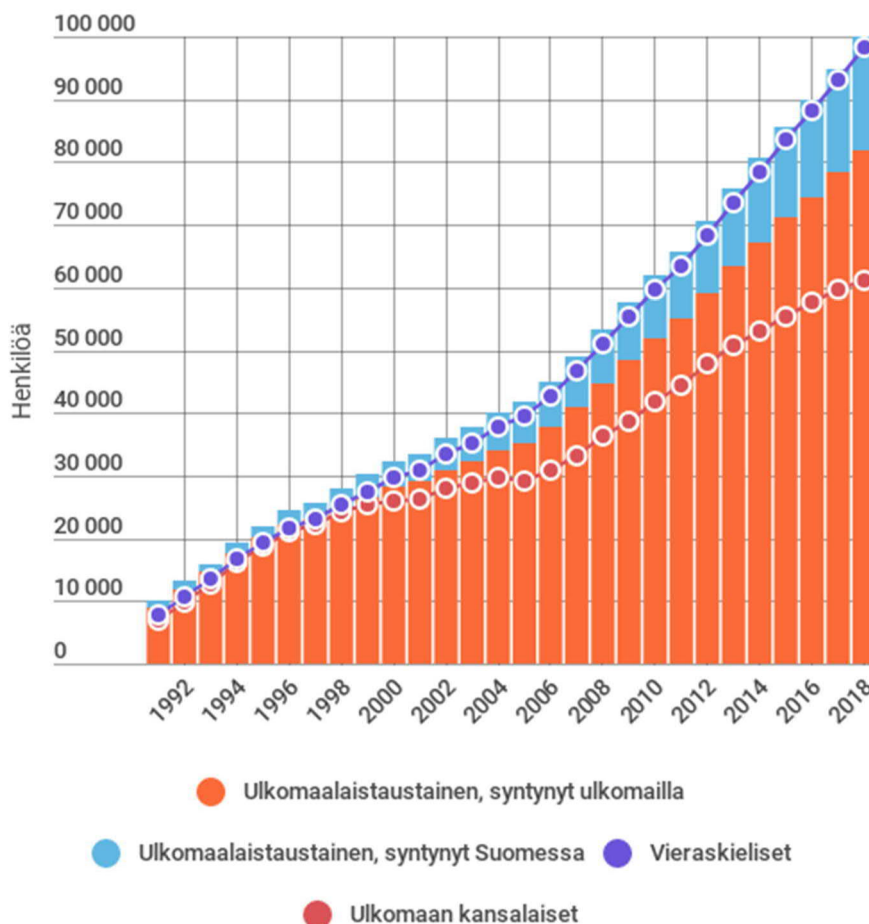
Ulkomaalaistaustaisia helsinkiläisiä oli vuoden 2018 alussa 99 908 henkilöä eli 15,5 prosenttia (2017: 14,9) kaupungin väestöstä. Heistä 82 prosenttia oli syntynyt ulkomailla ja 18 prosenttia Suomessa.

Suurimmat kieliryhmät ovat venäjä (18,5 prosenttia ulkomaalaistaustaisista, 18 163), viro (11,7 prosenttia, 11 472), somali (10,4 prosenttia, 10 225), arabia (6,9 prosenttia, 6 783) ja englanti (6,5 prosenttia, 6 431).

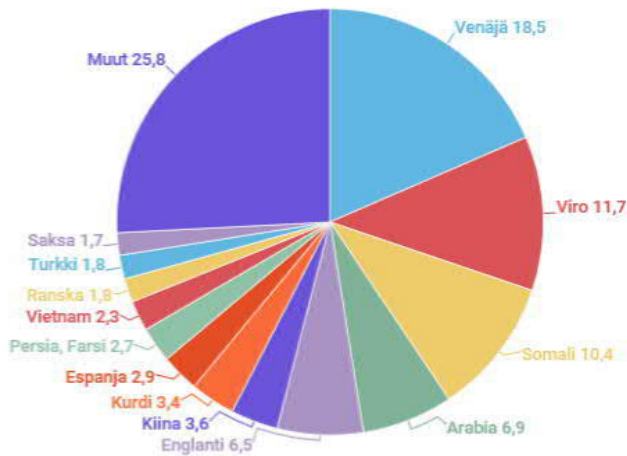
Vuoden 2018 aikana venäjän ja vironkielisten suhteellinen osuus laski eniten (2017: venäjä 21 prosenttia ja viro 13 prosenttia). Vironkielisillä myös maassa asuvien määrä laski noin tuhannella vuodesta 2017.

Arabiankielisten suhteellinen määrä puolestaan ohitti englantia puhuvien määrän, vaikkakaan erot eivät ole suuria.

Kuvio 1: Ulkomaalaistaustaiset, vieraskieliset ja ulkomaan kansalaiset Helsingissä vuoden alussa 1991–2018

Kuvio 2: Helsingin vieraskieliset äidinkielen mukaan 1.1.2018

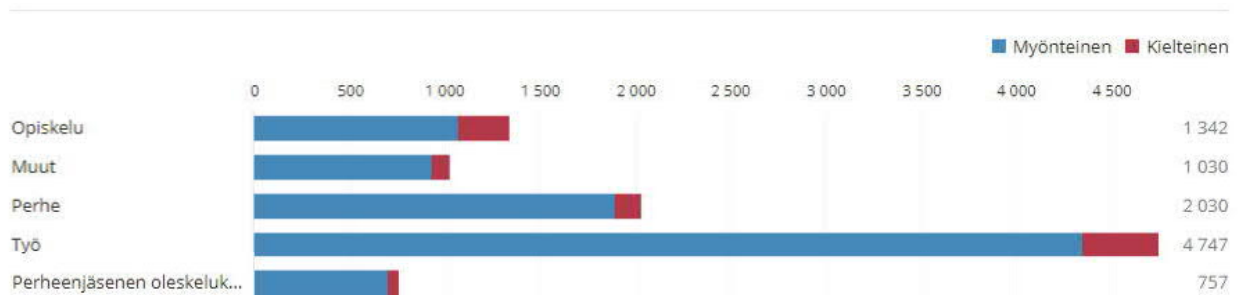

Lähteet: Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä, Kaupunkitutkimus ja tilastot -yksikkö 2018

Suomeen ja Helsinkiin muutetaan edelleen pääosin perheen, opiskelun ja työn vuoksi.

Vuonna 2017 Suomesta haki turvapaikkaa 5 046 henkilöä, mikä oli jälleen hieman vähemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2017 Suomessa tehtiin myönteisiä päätöksiä kansainvälisen suojelun ja turvapaikanhaun perusteella 3784 ja vuoden 2018 lokakuun loppuun mennessä 2410 myönteistä päätöstä. Vuoden 2017 hakijoista reilu viidennes oli Irakin kansalaisia. Seuraavaksi yleisimmät kansalaisuudet olivat Syyria, Eritrea ja Afganistan.

Kuvio 3: EU-kansalaisen rekisteröinnit Suomessa vuonna 2017

Lähde: Maahanmuuttovirasto 2018

Ulkomaalaistaustaisten määrä kasvoi 5 020 hengellä eli 5,3 prosenttia vuonna 2017. Kasvuprosentti on ollut laskeva noin kymmenen vuoden ajan, mutta edelleen noin kaksi kolmasosaa Helsingin väestönkasvusta tulee ulkomaalaistaustaisen väestön kasvusta. Vuoden 2018 alussa Helsingissä asui 12 prosenttia Suomen väestöstä, mutta yli 25 prosenttia koko maan ulkomaalaistaustaisista. Määrä on kuitenkin edelleen suhteellisesti paljon pienempi kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaiden suurkaupungeissa.

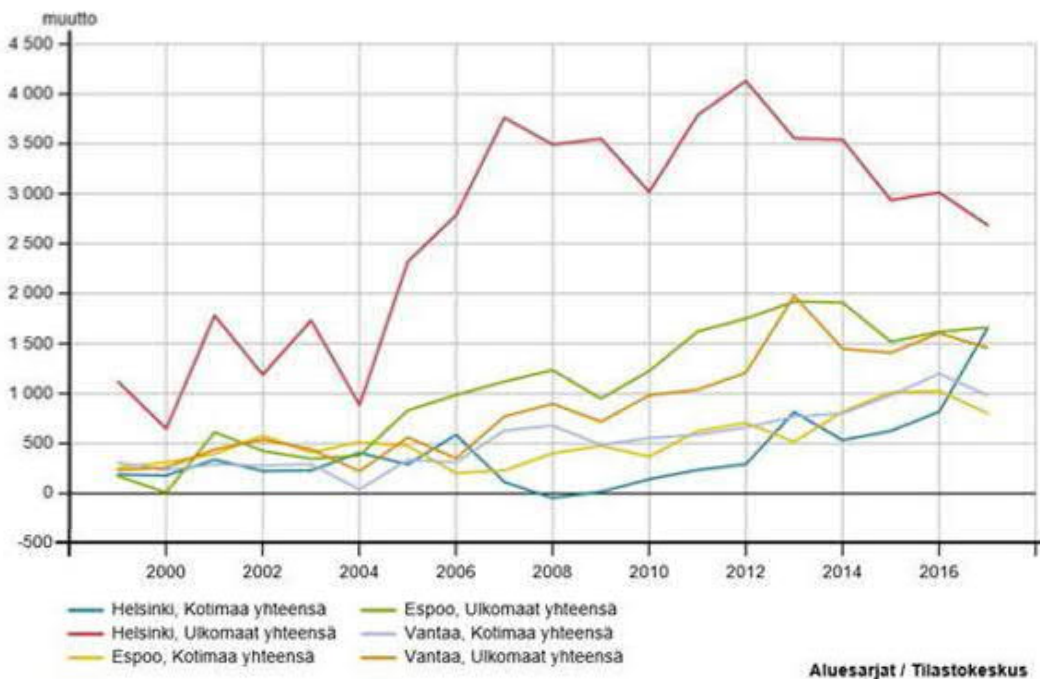
Kokonaisuudessaan Helsinki sai muuttovoittoa muunkielisistä muuttajista 4 341 henkilöä vuoden 2017 aikana. Selvästi eniten muuttovoittoa alue sai arabiankielisistä 1 015 henkeä (2016: 862) ja somalinkielisistä 534 henkeä (2016: 560). Persiankieliset ohittivat venäjänkieliset muuttajien määrässä, sillä vuoden 2017

aikana Helsinkiin muutti 311 persiankielistä henkilöä ja 287 venäjänkielistä. Arabiankielisten muuttovoiton määrää selittää suurelta osin vuoden 2015 lähinnä irakilaisien turvapaikanhakijoiden asettuminen Helsinkiin osin myös muista kunnista. Somalinkielisten nettomuutto oli samaa luokkaa kuin edeltävänä vuonna, mutta venäjänkielisten määrä laski selvästi (2016: 550).

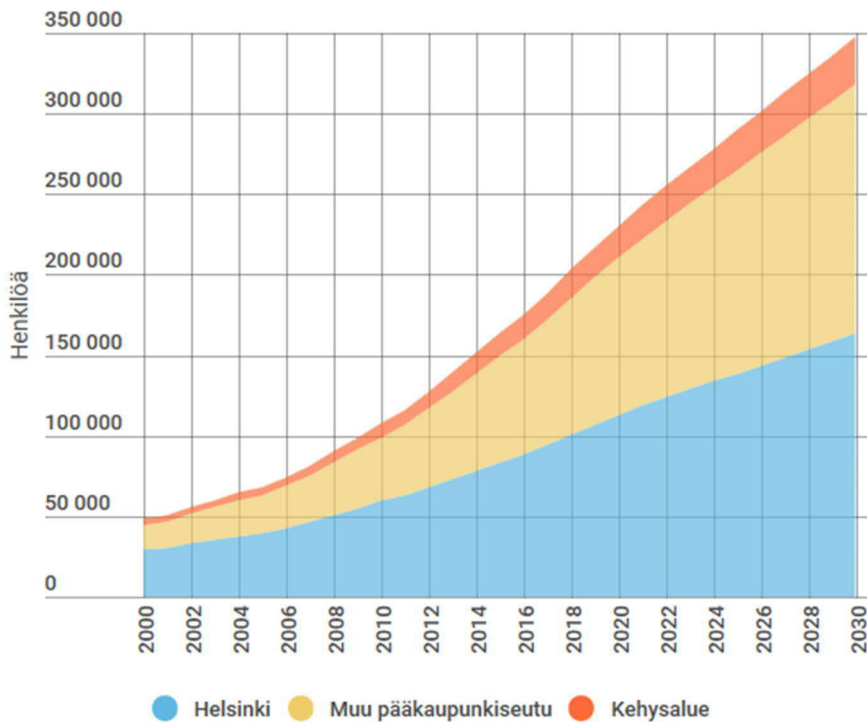
Huomionarvoista on, että vuonna 2017 Helsinki sai vironkielisistä muuttotappiota 261 henkeä, joka on jälleen hieman edellisvuotta enemmän. Aikaisemmin muuttovoitto vironkielisistä on ollut noin 500 henkeä vuodessa, joten tältä osin muutos vaikuttaa negatiivisesti kaupungin tavoitteisiin lisätä erityisesti työperäistä maahanmuuttoa.

Vuoteen 2030 mennessä vieraskielisen väestön ennustetaan kasvavan noin 23 prosenttiin koko väestöstä. Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kieliä puhuvien arvioidaan nousevan suurimmaksi kieliryhmäksi.

Kuvio 4: Uusimaa: Muuttoliike- tai kohdealueen, äidinkielen, koulutusasteen ja iän perusteella

Kuvio 5: Vieraskielinen väestö Helsingin seudulla 2000–2015 ja ennusteen perusvaihtoehdon mukaan vuoteen 2030

Lähde: Tilastokeskus

2 Pakolaisten vastaanoton tilanne

Vuoden kokonaishakemuskäärä oli marraskuussa 2018 koko maan osalta 3 719 (ensimmäisiä hakemuksia 2 000 ja uusintahakemuksia 1 709). Tänä vuonna vireille tulleista hakemuksista noin 46 prosenttia on ollut uusintahakemuksia. Irakilaiset ovat suurin uusintahakemuksia jättänyt ryhmä (1 079 eli noin 63 % kaikista uusintahakemuksista). Ensimmäisissä hakemuksissa suurimmat kansalaisuudet ovat Venäjä (363 hakemusta eli noin 18 %), Turkki (220 / 11 %) ja kolmantena Iran (191 / 10 %). Päätöksiä on tehty tänä vuonna yhteensä 5 532. Myönteisten osuus on 44 prosenttia, kielteisten ja tutkimatta jättämisten osuus on 50 prosenttia ja raukeamispäätösten kuusi prosenttia. Avustetun vapaaehtoisen paluun kautta on palannut kotimaahansa yhteensä 129 henkeä; AVP-prosessissa on tai on ollut kaikkiaan 185 henkeä.

Helsingin vastaanottokeskuksen palveluissa on marraskuussa 2018 rekisteröityneenä 1267 henkilöä, joista 901 asuu yksityismajoituksessa. Vastaanottokeskusmajoituksessa on lapsiperheitä 31. Yksityismajoituksessa asuu lapsiperheitä 66. Keskitetyssä pakolaisten vastaanotossa Maahanmuuttoyksikössä oli asiakkaita poikkileikkaustietona lokakuun 2018 lopussa noin 2800 henkilöä. Vuoden 2018 aikana asiakkuudessa olleita oli 3350. Vuonna 2017 maahanmuuttoyksikössä oli 2 215 kotitaloutta ja 3943 henkilöä, jotka saivat muiden palvelujen lisäksi toimeentulotukea/kotoutumistukea.

Alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneita lapsia on Toivolannmäen perheryhmäkodissa 31. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaiseen lastensuojeluun rinnasteisen jälkihuollon piiriin kuuluvia nuoria on 155, heistä 85 on muuttanut Helsinkiin toisen kunnan perheryhmäkodista täysi-ikäistymisen jälkeen.

Uusia asiakkaita on maahanmuuttoyksikön keskitetyssä pakolaisten vastaanotossa vastaanotettu 31.10.2018 mennessä yhteensä 806 henkilöä ja 499 kotitaloutta. Yhteensä 59 prosentilla kotitalouksista

oma vuokra-asunto, asunnottomia 12 prosenttia. Kuntapaikan saaneita on ollut 19. Uusien asiakkaiden määrä jäänee vähäisemmäksi kuin kahtena edeltävänä vuotena mutta on edelleen korkeammalla tasolla niitä edeltäviin vuosiin nähden. Uudet asiakkaat: 633 vuonna 2015, 1 169 vuonna 2016 ja 1 253 vuonna 2017.

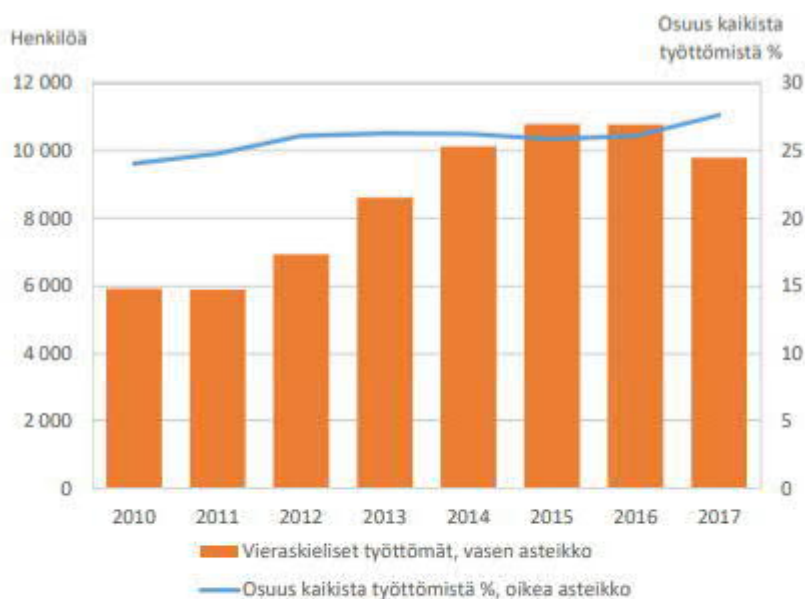
Toisesta kunnasta muuttaneiden osuus uusista asiakkaista on jonkin verran kasvanut ja vastaanottokeskuksesta muuttaneiden osuus vähentynyt vuonna 2018 etenkin verrattuna vuoteen 2016, jolloin muutto Helsinkiin toteutui pääosin vastaanottokeskuksista. Henkilöistä 471 on muuttanut Helsinkiin suoraan vastaanottokeskuksesta tai ulkomailta ja 335 toisesta kunnasta, kuitenkin niin, että ensimmäisen oleskeluluvan saamisesta on alle kaksi vuotta. Uusista asiakkaista alaikäisiä ilman huoltajaa saapuneita on ollut 28, jälkihuollon piiriin kuuluvia 55 ja ihmiskaupan uhreja oli seitsemän.

Paperittomien määrää Helsingissä on vaikea arvioida: paperiton käsitettä ei ole lainsäädännöllisesti määritelty. Liikkuvaa väestöä lukuun ottamatta he eivät myöskään ole merkittävästi majoittuneet hätämajoituksessa. Määrät ovat kuitenkin lisääntymässä. Maahanmuuttoyksikön sosiaalityön asiakkuudessa olleista 231 paperittomasta henkilöstä 64 prosenttia on kertonut yöpyneensä ystäviensä tai sukulaistensa luona ja 30 prosenttia hätämajoituksessa. Paperittomista henkilöistä on ollut 61 prosenttia kielteisen päätöksen saaneita turvapaikanhakijoita.

3 Työllisyystilanne Helsingissä

Vuoden 2017 lopussa Helsingin 35 850 työttömästä 27 prosenttia puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Vieraskielisiä työttömiä oli 9 800, ja määrä oli lähes 1 000 henkilöä pienempi vuotta aiemmin. Vaikka vieraskielisten työttömien määrä on noussut lähinnä heikon taloustilanteen ja ulkomaalaistaustaisten hauraamman työmarkkina-aseman seurauksena, on heidän osuutensa kaikista Helsingin työttömistä säilynyt ennallaan vuodesta 2012. Vieraskielisistä työttömistä 29 prosenttia kuului pitkäaikaistyöttömiin, osuus on matalampi kuin koko väestöllä (36 %).

Kuvio 6: Vieraskieliset työttömät Helsingissä vuoden lopussa 2006–2017 ja heidän osuutensa kaikista Helsingin työttömistä

Lähde: TEM

Edellisen vuoden tilastoissa 24 prosenttia Helsingin alle 30-vuotiaista työttömistä on muun- kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Osuus kasvoi kahdella prosenttiyksiköllä edellisvuodesta. Vieraskielisiä alle 30-vuotiaita oli vuoden 2017 lopussa työttömänä 1 600 henkilöä. Määrä aleni vuoden takaisesta 200:lla ja laski vuoden 2013 tasolle.

Helsingin ulkomaalaistaustainen työvoima kasvaa jatkuvasti, ja kasvu tulee lähes kokonaan ulkomaalaistaustaisten työllisten määrä kasvusta. Suurin ulkomaalaistaustaisen työvoiman osuus on ammattiryhmässä muut työntekijät. Tässä ammattiryhmässä suuria alaryhmiä ovat siivoojat, varastotyöntekijät ja avustavat keittiötyöntekijät. Koska Helsingin väestönkasvu, työikäisten määrän kasvu ja koko kaupungin elinvoimaisuus perustuvat vahvasti maahanmuuttoon. Tulee kaupungin panostaa työllistäviin toimiin. Kilpailukykyä voidaan parantaa erityisesti panostamalla täällä olevien osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä houkuttelemalla osaavaa työvoimaa ja yrittäjiä ulkomailta. Panostaminen pitkäjänteiseen kotoutumiseen työllistymisessä, koulutuksessa ja elämän muilla osa-alueilla parantaa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta ja hyvinvointia pidemmällä aikavälillä.

Vuoden 2017 lopussa kaikista vieraskielisistä työttömistä 22 prosentilla oli perusasteen tutkinto, 29 prosentilla keskiasteen tutkinto ja 27 prosentilla jokin korkea-asteen tutkinto. Lopun noin viidesosan koulutusasteeksi on merkitty tuntematon. Huomionarvoista on, että korkea koulutus ei suojaa ulkomaalaistaustaisia työttömyydeltä samalla tavalla kuin suomalaistaustaisia. Suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvilla työttömyys vähenee koulutustason noustessa, kun taas vieraskielisten työttömyys pysyy koulutuksesta riippumatta tasaisena.

NewCo Helsingin ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden yrityksiä perustetaan vuoden 2018 loppuun mennessä arviolta 350 kappaletta. Määrässä on ollut nähtävissä tasaista nousua erityisesti suhteessa viime vuoteen. Suurimpana alana yrittäjillä on edelleen majoitus- ja ravitsemusala.

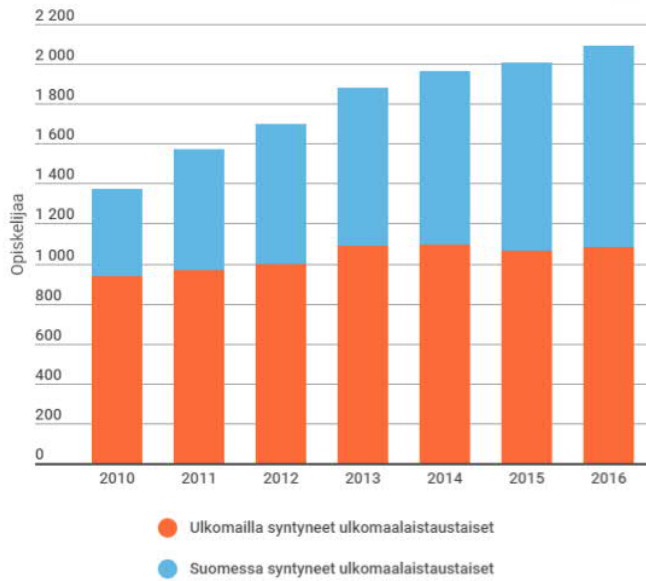
4 Kasvatus ja koulutus Helsingissä

Vuonna 2017 useampi kuin joka kuudes helsinkiläinen alle 18-vuotias puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Helsinkiläiset vieraskieliset lapset osallistuvat kotimaankielisiä vähemmän varhaiskasvatukseen alle kolmevuotiaina, mutta kolmen ikävuoden jälkeen yhtä paljon. Vuoden 2017 lopussa 1–2-vuotiaista vieraskielisistä 33 prosenttia oli joko kunnan tai yksityisen varhaiskasvatuksessa, kun taas kotimaankielisistä varhaiskasvatuksessa oli 51 prosenttia. Vieraskielisistä 88 prosenttia ja kotimaankielisistä 90 prosenttia oli varhaiskasvatuksessa 3–6-vuotiaina. Suurimpien kieliryhmien välillä ei ole isoja eroja osallistumisasteessa.

Kaikkien koulujen perusopetuksessa oli äidinkieleltään muita kuin suomen, ruotsin tai saamenkielisiä väestörekisterin äidinkielitiedon mukaan 9 780 vuoden 2017 syksyllä. Osuus kaikista oppilaista oli 19 prosenttia. Vieraskielisten oppilaiden määrä on kasvanut kolmanneksella 2010-luvulla. Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden määrä kasvaa toisella asteella nopeasti. Vuoden 2016 tilastojen mukaan Helsingin lukiolaisista 13 prosentilla ja ammatillisen opiskelijoista 18 prosentilla molemmat tai ainoa vanhempi oli syntynyt ulkomailla. Syksyllä 2016 maahanmuuton ensimmäisen sukupolven 16–18-vuotiaista 54 prosenttia oli toisen asteen koulutuksessa ja toisen sukupolven nuorista 82. Ilmiönä on havaittavissa, että toisen sukupolven nuoret menevät lukioon selvästi ensimmäistä enemmän.

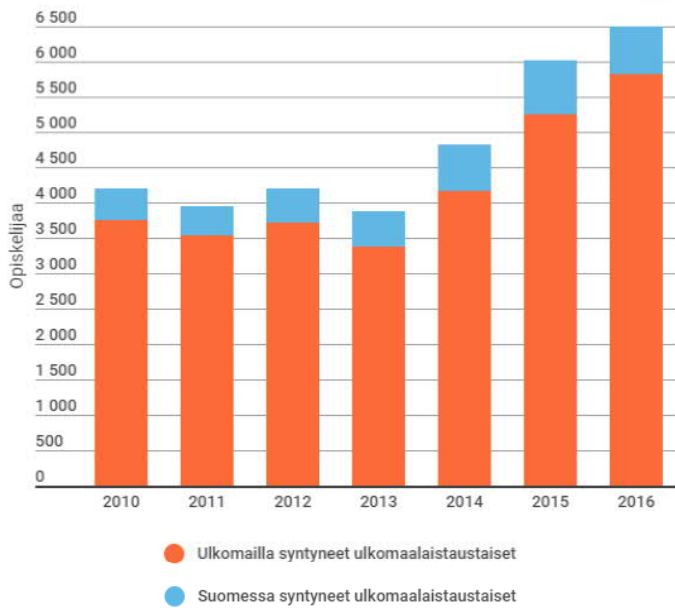
Vuonna 2030 arviolta joka neljäs lapsi puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Lähitulevaisuuden merkittävin muutos on toisen sukupolven ulkomaalaistaustaisten kasvu ja siirtyminen jatkokoulutukseen ja työelämään. Helsingissä asuvista ulkomaalaistaustaisista noin 17 prosenttia on syntynyt Suomessa eli kuuluu ulkomaalaistaustaisten toiseen sukupolveen. Heistä kolme neljästä on alle 16-vuotiaita.

Kuvio 7: Lukiossa opiskelevat ulkomaalaistaustaiset Helsingissä

Lähde: Vipunen, Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö

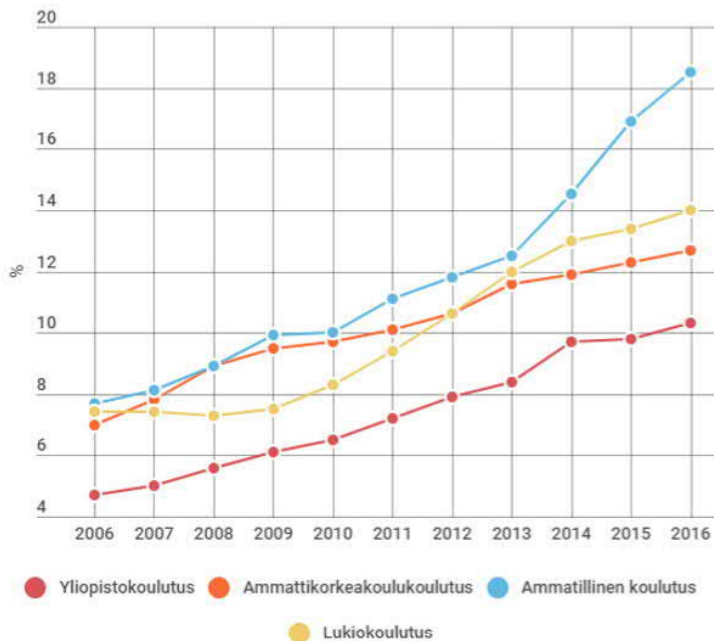
Kuvio 8: Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat ulkomaalaistaustaiset Helsingissä

Lähde: Vipunen, Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuvio 9: Vieraskielisten opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista Helsingin eri koulutussektoreilla

Lähde: Tilastokeskus

5 Kotouttamisohjelmatyö kaupungissa

Kaikkien Stadi – Helsingin kotouttamisohjelma on kaupungin kotoutumislain (1386/2010) mukaan laadittu kotoutumista edistävä kotouttamisohjelma strategiakaudelle 2017–2021. Ohjelma perustuu neljään kaupungin kehityksen ja kotoutumisen onnistumisen kannalta keskeiseen teemaan:

1. Helsinki on osaavan työvoiman kaupunki
2. Helsinki on maailman vaikuttavin paikka oppia
3. Helsinki on avoin ja osallistava
4. Helsinki ehkäisee eriarvoistumista

Kaupunginkanslian elinkeino-osasto koordinoi ja kehittää kotouttamisasioita Helsingin kotouttamisohjelman mukaisesti. Kotouttamisohjelman seuranta tehdään osana kaupunkistrategian toteutumista sekä säännöllisillä tilannekatsauksilla kaupunginhallituksen elinkeinojaostossa. Lisäksi ohjelman seurannan tueksi on asetettu ohjausryhmä. Ohjausryhmä on pureutunut syksyllä 2018 ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointiin, työllisyyteen ja koulutukseen Helsingissä. Työskentely on sidottu myös kaupunkistrategian nuorten syrjäytymishaasteen ratkaisemisen hankkeeseen.

Ohjelman vaikuttavuutta seurataan mittaristolla, joka perustuu Helsingin ulkomaalaistaustaisten kotoutumisen seurantarjestelmässä esitettyihin indikaattoriehdotuksiin. Kaupunki jatkaa myös tietopohjaista tarkastelua ulkomaalaistaustaisten työllisyyden, koulutuksen ja hyvinvoinnin kehityksestä ja huolehtii siitä, että niiden pohjalta ryhdytään tarvittaessa riittäviin toimenpiteisiin.

Kotouttamistyön poikkihallinnollisen työn tukemiseksi elinkeino-osasto koordinoi maahanmuuton asiantuntijaverkostoa, jonka tehtävänä on kaupungin sisäisen tiedonvälityksen tehostaminen, toimialarajat ylittävän kotouttamistyön tukeminen sekä ohjelmatyön toteuttaminen.